

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשֶׁת בֹּא

ו' שבט תשע"ט

הפטרה: הדבר אשר דבר

יציאת השבת ר"ת 17:55

ברכת הלכנה החל מיום ראשון בלילה

צום שובב"ם ב,ה

גיליון 514

יציאת השבת:

17:34

ירושלים: 17:34

כניסת השבת:

16:22

ירושלים: 16:19

יושב בשמים ישחק...

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בדברי ה' אל משה: "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'". רש"י על אתר פירש "התעללתי" – שיחקתי". כיצד הקב"ה משחק במצרים? איזה צד של משחק יש במכות אלו? הרמב"ן פירש: "וטעם התעללתי כי אני מצחק בו, שאני מכביד את לבו ועושה הנקמות בו, כטעם 'יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו', (תהלים ב, ד). כלומר, פרעה מתנגד לשלח את עם ישראל, אך אין זה מתוך עוצמה שיש לו, אלא כי הקב"ה הכביד את לבו כדי שימשיך להיענש.

אכל, לקה ושילים: 'אשר התעללתי במצרים', לא הסתיים במכת בכורות, גם לאחר שהמצרים משלחים את בני ישראל ממצרים הם מוחליטים לפתע לרדוף אחריהם, האם הפעם יצאו המצרים כשידים על העליונה? במדרש (מכילתא בשלח פרשה א) מובא: "'ויהפוך לבב פרעה'. לשעבר 'ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש' ועכשיו 'ויהפך לבב פרעה ועבדיו ויאמרו: מה זאת עשית כי שלחנו את ישראל מעבדנו'. אמרו: אילו לקינו ולא שלחנו כדאי הוא, או לא לקינו ושלחנו ולא היו נוטלין ממוננו כדאי הוא לנו, אלא לקינו ושלחנו ונטלו ממוננו?

משל למה הדבר דומה? לאחד שאמר לעבדו: צא והביא לי דג מן השוק. יצא והביא לו דג מבאיש. אמר לו: בגזירה או תאכל הדג או תלקה מאה מכות או תתן לי מאה מנה. אמר לו: הריני אוכל. התחיל לאכול לא הספיק לגמור עד שאמר הריני לוקה. לקה ששים לא הספיק לגמור עד שאמר הריני נותן מאה מנה. נמצא אכל את הדג ולקה ונתן מאה מנה. כך נעשה למצרים, לקו ושילחו את עם ישראל ונטלו ממונם". אומות העולם לא להתגרות בעם ישראל!

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מכות מצרים – להאמין!

התורה מתארת את המכות שהביא הקדוש ברוך על המצרים כעונש על אשר שעבדו את בני ישראל בפרך, אך היתה להם מטרה נוספת, לחזק את אמונתם של בני ישראל בבורא עולם – עד לשיא של "ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

מכת הדם

"בא אל פרעה" מצוה האלוקים על משה ופוקד עליו לשוב אל פרעה ולהתרות בו לשלח את העבריים. אם לא תעשה זאת, מעביר משה לפרעה את דברי האלוקים, מכת ארבה תכסה את הארץ ותאכל את הצמחים שנותרו ממכת הברד.

עבדי פרעה למודי הניסיון מנסים לשכנע את אדונם להאזין לדברי משה. "הטרם תדע כי אבדה מצרים?" הם שואלים אותו, ומבקשים ממנו להרשות ליהודים לצאת כדי לזבוח לאלוהיהם. פרעה נעתר ושב וקורא למשה ולאהרן. "מי ומי ההולכים" הוא שואל אותם, כשהם משיבים לו כי הם ילכו "בנערינו ובזקנינו, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו" הוא כועס. קורבנות וזבחים הם ענין לגברים בלבד! הוא קורא ומגרש אותם.

האזהרה מתקיימת, מכת הארבה מכה בפירות, בירקות ובצמחי מצרים ופרעה ממחר לקרוא למשה ולאהרן ולהתנצל בפניהם: "חטאתי הפעם" הוא מתוודה ומבקש מהם להתפלל לאלוקים ולהסיר את מכת הארבה. כתוצאה מתפילת משה רוח חזקה נושאת את כל הארבה אל הים והמכה סרה מעל מצרים. פרעה, כצפוי, חוזר לסורו.

מכת חושך

משה נוטה את ידו על השמים וחושך מתפשט בכל ארץ מצרים. בשלושת הימים הראשונים המצרים לא יכולים לראות איש את רעהו; בשלושת הימים לאחר-מכן, החושך סמיך כל-כך עד שהם לא יכולים לזוז.

בעוד המצרים סובלים מהחושך, לבני ישראל, היושבים בארץ גושן, יש אור.

שוב קורא פרעה למשה ומבטיח לשחרר את בני-ישראל בתנאי אחד: עליהם להשאיר את הצאן והבקר במצרים.

משה משיב בגאון: לא רק שנלך עם צאננו ובקרנו, גם אתה תתן לנו זבחים ועולות שנקריב לבורא העולם.

הדברים מכעיסים את פרעה: "לך מעלי! הישמר לך אל תוסף ראות פני, כי ביום ראות פני תמות!" הוא אומר למשה, שמשיב לו בנחת: כדברך כן אעשה – לא אוסיף לראות עוד את פניך.

המכה האחרונה

תוך כדי שיחה עם פרעה, מתגלה האלוקים למשה ואומר לו על המכה האחרונה בה הוא עומד להכות את מצרים, לאחריה בני-ישראל יצאו ממצרים. משה ממחר להעביר את הנבואה לפרעה: "כה אמר ה', כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, ומת כל בכור בארץ מצרים", לבסוף, אומר משה, אתה עוד תבוא להתחנן בפני שנצא ממצרים.

אלוקים מצווה על משה לומר לעם ישראל לשאול כלי כסף וכלי זהב ממצרים, למען יצאו ברכוש גדול.

מתכוננים לגאולה...

בראש חודש בניסן, ארבעה עשר יום לפני היציאה ממצרים, מוסר הא'לוקים למשה את מצוות קידוש החודש. מעתה ואילך לוח השנה היהודי יחושב לפי התחדשות הירח ולא לפי סיבוב השמש כפי שנוהגים אומות העולם.

לאחר-מכן הוא מצווה אותו על מצוות קורבן הפסח. המצווה כוללת פרטים שונים, ביניהם: (א) על כל משפחה לקחת שנה ביום יו"ד בניסן ולהכין אותו לקורבן פסח, שנקרא כך על שם שהאלוקים יפסח וידלג על בתי היהודים. (ג) כמה משפחות קטנות יכולות להצטרף יחד לקורבן. (ד) ביום י"ד בניסן הם ישחטו את השה, יקחו מן הדם וימשחו את מזוזות ומשקוף הבית. (ה) את הבשר הם יאכלו צלי אש יחד עם מצה ומרור, כשהם נעולים בנעליים, חגורים, מקליהם בידיהם ומוכנים לצאת לדרך. (ו) הנותר מן הבשר עד הבוקר יישרף באש. (ז) רק אדם שנימול יכול להשתתף בקורבן. (ח) אין לשבור בו עצם.

הדם אשר תמשחו על המשקופים יהווה סימן עבורי כי זהו בית בו מתגוררים יהודים. כאשר אכה את בכורות מצרים, אפסח ואדלג על בתים אלו, אומר הא'לוקים.

משה מוסר לבני-ישראל את דברי הא'לוקים והם קדים ומשתחוים מתוך שמחה על הבשורה המשמחת: הנה הם עומדים לצאת ממצרים. הם ממהרים לבצע את ההוראות.

בחצות הלילה

בחצות הלילה מכה הא-לוקים כל בכור בארץ מצרים, ובדיוק כפי שניבא משה פרעה ממהר לקרוא לו ולאחרון ולומר להם לצאת ממצרים. ברכוש גדול – בדיוק כפי שהבטיח הא-לוקים לאברהם שנים רבות קודם לכן.

בסך-הכול שהו בני ישראל במצרים 210 שנה. התורה מחשבת זאת כ-430 שנה, מספר השנים שחלפו מאז כרת א'לוקים את ברית בין הבתרים עם אברהם בה הבטיח לו את גאולת מצרים. גברים, נשים וטף עם צאן ובקר רב יצאו יחדיו מארץ מצרים. אליהם התלוו ה'ערב רב', תערובת גרים מאומות העולם.

בני ישראל יצאו ט"ו בניסן, בעצם היום. עמם הם הוציאו בצק אותו לא הספיקו לאפות שהפך למצות.

מצוות לזכר הנס

כדי לזכור את ניסי יציאת מצרים, מצווה הא-לוקים על בני ישראל את המצוות הבאות:

חג הפסח : בכל שנה יהיה עליהם לחגוג חג בן שבעה ימים, בו יאכלו מצות ולא חמץ.

מצוות תפילין : את סיפור יציאת מצרים יכתבו בני ישראל על פרשיות קלף, אותם ישימו ב'בתים' שיניחו על הראש ועל הזרוע.

מצוות בכורות : כאות תודה לאלוקים על שהציל את בכורות ישראל במכת בכורות, יפרישו בני ישראל את בכורות בקרם וצאנם לא-לוקים. את בכור החמור הם יפדו בשה.

הלכות הדלקת נר שבת

א. מצוה מדבריי סופרים להדליק נר בערב שבת ויהא זהיר במצוה זו ולעשותו נר יפה וכמו שאמר רב הונא: הרגיל ב(הדלקת שבת) נר יהיו לו בנים תלמידי חכמים. וראוי לאשה להתפלל אחר ההדלקה שהשם יתברך יתן לה בנים תלמידי חכמים מאירים בתורה, כי בשעת עשיית המצוה התפלה נשמעת יותר. ולפי הסוד יש ענין בכיסוי העיניים בידה ובתפלה אחר הדלקת הנרות, וכמו שכתב בבן איש חי.

ב. מעיקר הדין די להדליק נר אחד, לכבוד שבת. מכל מקום מנהגינו להדליק לפחות שני נרות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, וכל המרבה בנרות לכבוד שבת הרי זו משובה. ויש הנוהגות להדליק שבעה נרות או יותר. ויש מדליקות נרות כמספר הנפשות של בני הבית. וכשנולד ילד מוסיפים עוד נר.

ג. אשה שנהגה להדליק בערב שבת ז' נרות לכתחילה אין לה להפחית ממספר הנרות, וצריכה להמשיך במנהגה להדליק ז' נרות. ואם רוצה לבטל מנהגה ולהדליק רק שני נרות מסיבות כלכליות וכדו', נכון יותר שתעשה התרה בפני שלושה, על שלא אמרה בתחילה שנהגה כן "בלי נדר". ואם מבטלת מנהגה באופן חד פעמי, כגון שנמצאת בבית חולים ויש שם רק ב' נרות, ואי אפשר לה להשיג ז' נרות אינה צריכה התרה. ונכון שבזמן שמתחילה לנהוג להדליק ז' נרות תתנה שאינה מקבלת עליה מנהג זה בנדר, ואז תוכל לשנות מנהגה בלי התרה.

ד. אפילו עני שאין לו מה לאכול חייב במצות הדלקת נרות, ושואל על הפתחים ולוקח שמן או נר ומדליק, שזה בכלל עונג שבת. ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת וגם יין לקידוש, נר שבת קודם. ויקדש על הפת. ואם יש לו חשמל, אין צריך לחזור על הפתחים לקנות נר, אלא יברך על החשמל.

ה. אשה שהדליקה נרות שבת, ואחר מספר רגעים מההדלקה כבו הנרות מהרוח וכיוצא בזה, אם ברור לה שעדיין לא שקעה החמה צריכה לחזור ולהדליק הנרות בלי ברכה, ואם חוששת שכבר שקעה החמה לא תדליק הנרות מחדש חילול שבת. ואם קיבלה שבת בפירוש, או שהיא מבטלת אשכנו הנוהגות לקבל עליהם שבת בהדלקה, תאמר לבני הבית שלא קיבלו עליהם שבת להדליק את הנרות (קודם שקיעה).

ו. מנהגינו פשוט שאין מקפידים לכבות את החשמל לפני הדלקת הנרות של שבת, ואין בזה חשש ברכה לבטלה. (ילקוט יוסף לראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א)

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עור בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת זוהרה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. להחזרת נעדריו גה"ל ושבויו ובהם: אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולרד הי"ו. לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף צוק"ל. הגר"מ אליהו צוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירה. נדיר נחום. ניסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורח. מרדכי ומשה מורח. ישראל אברהם נתן. אברהם אוחיון. מרדכי צאג. ראובן אלון בן נסים. יצחק נתנאל אטיאס. ר' חיים אוחנעט. לוי יצחק אמדדי. אורון מועלם. אליהו טייטל. דוד חגיב. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק שמוחה אילון. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונו. נדירה שמעון. מנירה לוי. ליט שבת. אסתר בת תורא. אסתר חדד. חנה יעקב. דינה פונדק. אליהו בן פריחה. תרצה יגדון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי. נסים מלי מרים וענונו. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעימה בת מג'ודה. לאויה מוד. זוהרה בת חנה. עליה כהן. שרה אוליא. יוכבד ועקנין. עישה דהן. ברכה סופן. רותי אנול. סבטלנה בת אולגה. אסתר איבני. כמיסה דידי. כמיסה כהן. אליה טובול. אילנה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסינער ז"ל. ולע"ז הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית מושפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה